

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 3585/2019
11.02.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Дејан Недић адвокат из ..., против туженог „Политика штампарија“ ДОО из Београда, чији је пуномоћник Споменка Илић адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и враћања на рад, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 4160/18 од 17.04.2019. године, у седници већа одржаној дана 11.02.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 4160/18 од 17.04.2019. године и пресуда Првог основног суда у Београду П1 65/17 од 04.09.2018. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 65/17 од 04.09.2018. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и поништено као незаконито решење туженог број .. од 02.06.2011. године којим је тужиоцу престао радни однос, и обавезан тужени да врати тужиоца на рад у року од осам дана од дана пријема пресуде под претњом принудног извршења. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да надокнади тужиоцу трошкове парничног поступка у укупном износу од 327.750,00 динара у року од осам дана од дана пријема пресуде под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 4160/18 од 17.04.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П1 65/17 од 04.09.2018. године. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и туженог за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. и члана 441. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је код туженог радио на радном месту ... у одељењу Правлником о изменама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова који је тужени донео 01.04.2011. године смањен је број извршилаца на том радном месту са 11 на 9 запослених. Одлуком туженог од 18.05.2011. године о престанку потребе за обављањем одређених послова утврђена је листа од 9 запослених који су вишак, међу којима се налази и тужилац. Тужени је 02.06.2011. године донео решење којим је утврдио да тужиоцу престаје радни однос и да му је 30.05.2011. године исплаћена отпремнина. Запослене за чијим радом је престала потреба утврђивала је комисија, оформљена одлуком директора туженог од 11.04.2011. године. Утврђивање запослених за чијим је радом престала потреба вршено је коришћењем оцена који су непосредни руководиоци дали за период од 01.09.2009. године до 31.09.2010. године, у складу са Правилником туженог о оцењивању радног учинка запослених. Тужилац је добио оцену 2,97. У одељењу ... туженог било је лица запослених преко омладинске задруге, а тужени је имао потребу за механичарима, електроничарима и електричарима.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужбени захтев основан из више разлога. По налажењу тог суда, у време када је оспорено решење донето у одељењу ... туженог било је запослених лица преко омладинске задруге на пословима које је тужилац могао да ради и на које је могао бити распоређен, а такође тужилац се могао доквалификацијом обучити и за обављање послова који су туженом били потребни; тужени је поступио супротно члану 182. став 2. Закона о раду јер је у одељењу ... запослио два лица, а требало је да тужиоцу да предност у запошљавању, односно приликом утврђивања вишка запослених примењивао је оцене које се користе за оцену радног учинка запослених, а не оцене утврђене у поступку утврђивања вишка запослених.

Другостепени суд је одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду. По становишту тог суда, у ситуацији када се смањује број извршилаца на пословима које је тужилац обављао било је потребно изложити тужиоца конкуренцији са другим извршиоцима на истим пословима, применом критеријума за утврђивање вишка запослених у смислу члана 155. став 1. тачка 4. Закона о раду. У конкретном случају, тужени то није учинио већ је користио критеријуме за утврђивање резултата рада - мерење радног учинка, у смислу члана 28. свог колективног уговора, што значи да није испоштовао члан 72. став 1. тачка 4. тог општег акта. С`обзиром да је по становишту другостепеног суда то довољан разлог за поништај решења о отказу уговора о раду, остали жалбени наводи којима се коментаришу други разлози првостепеног суда за одлуку о основаности тужбеног захтева - запошљавање лица преко омладинске задруге, могућност доквалификације тужиоца и запошљавање других лица, оцењени су као ирелевантни.

По налажењу Врховног касационог суда, основано се изјављеном ревизијом указује на погрешну примену материјалног права.

Одредбом члана 179. став 1. тачка 9. Закона о раду („Службени гласник Републике Србије“, број 24/05 ... 54/09) било је прописано да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдан разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца, и то ако

услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

У случају када се запосленом даје отказ уговора о раду због смањеног обима посла морају бити примењени критеријуми за утврђивање вишка запослених, утврђени програмом решавања вишка запослених (члан 155. став 1. тачка 4. Закона о раду), али критеријуми морају постојати и примењивати се и онда када послодавац нема обавезу доношења програма.

У конкретном случају, тужени није имао обавезу доношења програма решавања вишка запослених у смислу члана 153. став 1. тачка 2. Закона о раду (радни однос је престао за 9 од укупно 102 запослена на неодређено време). Колективни уговор туженог у делу којим је уређен институт вишка запослених, не садржи критеријуме за утврђивање вишка запослених већ у члану 72 прописује да су исти обавезни део програма решавања вишка запослених. С`обзиром да тужени није имао обавезу да донесе програм решавања вишка запослених који би садржао критеријуме за утврђивање вишка, нити такве критеријуме садржи његов колективни уговор, утврђење вишка запослених вршено је применом чланова 38-42 Општег колективног уговора, на основу резултата рада као основног критеријума.

Према одредбама општег колективног уговора, основни критеријум за утврђивање вишка запослених су резултати рада који се утврђују за период од најмање годину дана, на основу оствареног учинка према утврђеним нормативима и стандардима рада, а ако код послодавца нису утврђени нормативи и стандарди, резултати рада се утврђују на основу образложене оцене непосредног руководиоца засноване на квалитету обављеног посла; самосталности у раду и иновација; ефикасности рада; односа према раду, радним задацима и средствима рада, као и дужини неплаћених одсустава, а везано за извршавање посла радног места, плана рада и других показатеља. Ако запослени остварују једнаке резултате рада, примењују се допунски критеријуми предвиђени тим општим актом.

Утврђивање вишка запослених на пословима које је тужилац обављао вршила је комисија туженог оформљена одлуком директора од 11.04.2011. године, користећи оцене непосредног тужиоцевог руководиоца дате применом критеријума из Правилника туженог о оцењивању радног учинка запослених. Према том општем акту, резултати рада запосленог оцењују се на основу квалитета рада, обима резултата рада и односа запосленог према раду.

Имајући изложено у виду, не могу се прихватити разлози нижестепених судова да је тужени учинио пропуст приликом утврђивања вишка запослених зато што није применио критеријуме за утврђивање вишка, већ је користио критеријуме за утврђивање резултата рада - мерења радног учинка. Комисија туженог је утврђивала вишак запослених на основу њиховог резултата рада, што је основни критеријум за утврђење вишка запослених предвиђен чланом 39. Општег колективног уговора, користећи се оценом непосредног руководиоца заснованом на критеријумима из Правилника туженог о оцењивању радног учинка запослених. Ови критеријуми у суштини су идентични са критеријумима из Општег колективног уговора - квалитет рада (обављеног посла), обим резултата рада (ефикасност рада) и односа запосленог према раду (однос према раду, радним задацима и средствима рада).

Из наведених разлога, пресуде нижестепених судова су морале бити укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће, узимајући у обзир и изнете примедбе у погледу чињенично-правног закључка о пропустима туженог приликом утврђивања вишка запослених који се тичу њиховог оцењивања, правилно одлучити о тужбеном захтеву. При том ће водити рачуна и о томе да повремено ангажовање лица преко омладинске задруге за обављање одређених послова који нису систематизовани, не може бити довољан разлог за закључак да тужилац није вишак запослених, односно о чињеници која произилази из списка да тужилац нема степен стручне спреме који је потребан за обављање послова на другим радним местима, као и да тужени није заснивао радни однос са другим лицима на пословима које је тужилац обављао већ само вршио распоред запослених који су већ раније засновали радни однос.

Укинута је и одлука о трошковима поступка зато што зависи од исхода спора.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић